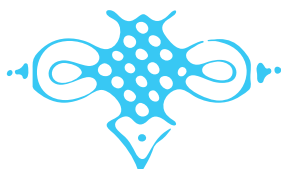

סוד השבת

דברים לשולחן שבת משיעורו השבועי של הרב שניאור אשכנזי

ב"ה, גיליון מס' 32 | פרשת ויקהל-פקודי | כ"ג אדר תשפ"ו

זו הסיבה שמשנה הופך את הסדר. הקב"ה, שאצלו החזון ברור תמיד ואינו צריך תזכורת, יכול היה להתחיל עם פרטי המשכן ולסיים עם השבת כסייג. אבל משנה, שמכיר את טבע האדם, ידע שעם ישראל - לפני שצולל לפרטי הבנייה - חייב לקבל קודם את המצפן. רק מי שיש לו שבת, יש לו תזכורת שבועית מיהו ולאן הוא הולך. רק מי שמציב בתחילה את היעד - יגיע אליו.

מעין עולם הבא

הרמב"ם בסוף הלכות שבת כותב דבר מופלא: "כל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענגה כפי כוחו, כבר מפורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא...".

לכאורה, מה החידוש? הרי גם במצוות אחרות יש שכר בעולם הזה. בכל בוקר אנחנו אומרים את המשנה "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא" - מה מיוחד דווקא בשכר השבת?

מבאר הרבי: "שכר השבת בעולם הזה אינו כמו הייעודים הגשמיים על שאר מצוות (כגון שובע ושלוש וריבוי כסף וזהב), אלא שכר השבת הוא באותו האופן והגדר דהשכר הצפון לעולם הבא...".

כלומר: שכר השבת הוא מאותו סוג של עולם הבא. לא שכר גשמי כמו בשאר מצוות, אלא טעימה ממשית מהתענוג הרוחני השמור לעתיד לבוא. השבת היא "מעין עולם הבא" - היא מאפשרת לנו לדלג מהאמצע אל הסוף, לגעת ביעד עוד לפני שהגענו אליו, ולטעום את התכלית והחזון השלם של מעשה ידינו כבר בעולם הזה. בכך היא מחזירה אותנו אל המקור ומכניסה טעם ועושר בחיים ומכוונת אותנו אל התכלית הרצויה.

"לעשות" את השבת

הפסוק אומר "לעשות את השבת לדורותם ברית עולם". לא רק "לשמור", אלא "לעשות". יהודי צריך לעצב את השבת שלו באופן פעיל - לוודא שהיא אכן כזו שמחיה בו את הגדרות הבסיס, שמזכירה לו מי הוא ולאן הוא הולך.

שבת היא יום מקודש, שצריך להיות מופנה למרחב רוחני שמעורר את הנפש הפנימית: לימוד תורה שפותח אופקים, עבודת התפילה שמחברת אל הבורא, סעודת שבת חוויתית לכל המשפחה. שבת שבסופה אנחנו יודעים בדיוק למה אנחנו חיים את החיים שאנחנו חיים ושאנחנו עדיין בדרך הנכונה.

פרשת ויקהל פותחת במעמד: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל". משה אוסף את כל העם לבשורה מיוחדת. רק אתמול הוא ירד מהר סיני עם הלוחות השניות וכישר על מחילת חטא העגל, והיום הוא מכנס את העם כדי לחשוף בשורה מרעישה שנשא עמו מאתמול: הקב"ה רוצה לשכון בתוכנו.

אבל לפני שמשנה מוסר את הבשורה הגדולה, הוא עוצר ופותח דווקא עם הוראה אחרת לגמרי: "ויאמר אלהם... ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה". רק לאחר מכן ממשיך משה ואומר: "קחו מאתכם תרומה לה', כל נדיב לבו יביאה". כלומר, משה מקדים את ציווי השבת לציווי המשכן. וכאן מתעוררת שאלה חזקה: הרי כל מטרת ההתכנסות הזו היא לספר לעם על המשכן! ומדוע א"כ משה פתח דווקא בציווי על השבת?

למה בכלל לעצור?

לפני שנענה על שאלת הסדר, צריך לשאול שאלה יסודית יותר: למה בכלל צריך שבת? התורה עצמה פותחת כאן ב"ששת ימים תעשה מלאכה" - כלומר, העבודה היא ערך. אצל יהודים המלאכה היא מצווה: לשכלל את העולם, לקדם, לבנות. אם כן, מה פתאום להפסיק את היצירה למשך שבועיים מהחיים?

כדי להבין את סוד השבת, נפתח עם תוכנה עמוקה על החיים עצמם. ויקטור פרנקל, מגדולי הפסיכיאטרים של המאה העשרים טבע את המשפט: "מי שיש לו למה - יוכל לשרוד כל איך". לכל אדם יש "למה" - חזון גדול, תכלית שבשבילה הוא חי. ומתוך ה"למה" הזה הוא יוצא כל בוקר אל ה"איך" - העשייה הקטנה והיומיומית שאמורה להגשים את החזון.

כאן מגיע הקושי הגדול של החיים: הפער בין החזון הרחב לדרך המייגעת. אדם מסיים שבוע עבודה כשהוא שחוק ועייף. אבל העייפות האמיתית היא לא מהעבודה הקשה. העייפות האמיתית היא מהפער הכואב בין המקום שרצה להיות בו לבין מה שהוא עושה בפועל. אדם שחוק הוא אדם ששכח למה הוא נמצא כאן. הוא אינו מוצא את עצמו בתוך המלאכה, כי נוצר מרחק בלתי סביר בין החזון לבין המימוש שלו.

זה בדיוק מה שהשבת עושה עבורנו. במשך השבוע אנחנו שקועים בפרטים: עבודה, פגישות, חשבונות ומשימות. אט אט אנחנו מתרחקים מהחזון המקורי שלנו, עד שפעמים שוכחים אותו לגמרי. השבת היא הפנטזי הגאוני שמרים אותנו מעל הפרטים ומאפשרת להביט מרחוק על מה שעשינו, ולראות את היעד מתמשש מתוך העשייה. היא מאפסת ומזכירה לאן רצינו להגיע, ומבטיחה שלא נתבלבל בדרך.

שאלות לדיון משפחתי

שאלות לילדים:

1. למה חשוב לעצור באמצע בנייה של משהו ולהסתכל עליו מרחוק?
2. קרה לכם פעם שהוספתם משהו לציור, לכנייה או למשחק - ודווקא קלקלתם?
3. מה הדבר הכי טוב שקורה לכם בשבת שלא קורה בשאר ימות השבוע?
4. איך נראית "השבת המושלמת" שלכם? מה הייתם רוצים להוסיף לשבת שלכם?
5. כשיוצאים לטיול ארוך. מה עדיף: לדעת בדיוק לאן אתם הולכים לפני שיוצאים, או פשוט להתחיל ללכת ולראות מה קורה?

שאלות לבוגרים:

1. התחלתם פעם פרויקט בלי להגדיר את היעד מראש? מה קרה?
2. באיזה תחום בחייכם אתם מרגישים את הפער בין החזון לבין העשייה היומיומית?
3. מה הדבר הספציפי בשבת שלכם שבאמת מצליח להחזיר אתכם אל מה שחשוב?
4. מתי דווקא התרחקות מעניין מסוים עזרה לכם לראות את התמונה הרחבה?
5. האם חוויתם פעם שבת שבאמת שינתה לכם את הכיוון, החזירה אתכם למסלול או גרמה לכם להחליט משהו חשוב?

סיפור לשבת

"אוהבת אותך, אימא". ההורים היו רגועים, אימא לא צעקה כשנשפך הגביע על המפה, אבא לא נרדם על השולחן, הוא לקח את דפי הקשר שהביאו הילדים מבית הספר וגילה כי כל אחד מהם לומד בכיתה אחרת... הוא שאל, התעניין, ואווירה של גן עדן שררה מסביב. בשבוע הבא שוב חזר הנס: אימא ביררה מראש מה כל ילד רוצה לאכול, אבא סכלני וערני ליד השולחן, וכך הפך ליל שבת לחוויה רומנטית שממתינים לה כל השבוע.

אחרי שבועיים התקשר הנער הביתה. אחיו הרים את הטלפון וסיפר בהתרגשות: "קרה נס, אבא ואימא התחילו לאהוב אותנו... שולחן שבת הוא כמו חתונה". הנער לא האמין, הוא זכר בית אחר לגמרי, אבל האמת היא שלא היה לו קל לישון לבד במרתף מלוכלך במנהטן. הוא החליט לבוא הביתה רק לסעודת שבת אחת, אחריה בא לעוד אחת, ולעוד אחת, עד ששב הביתה...

משפחה בשכונת קראון הייטס חוותה משבר. הבן הבכור, נער בן 18, הסתכסך עם ההורים ועזב את הבית. הוא שכר דירה במנהטן ופעם בחודש היה מרים טלפון לעדכן שהוא בחיים. האימא לא נרדמה בלילות. היא לא ידעה אם הוא אוכל, ישן, ועם מי הוא חוגג בלילה.

היא נכנסה לפגישת יחידות אצל הרבי מליובאוויטש ושפכה את מר ליבה. הרבי אמר: "תשקיעי בשולחן שבת". היא לא הבינה איך זה יעזור לילד שעזב את הבית, אבל לא שאלה שאלות. ביום ראשון שאלה כל אחד מהילדים מה הוא הכי אוהב לאכול - זה גלידה, זה עוגת שוקולד והוא שניצל. ביום רביעי אבא שב מוקדם מהעבודה ולמד רעיון נעים לומר בשולחן שבת.

בליל שבת שבו מבית הכנסת וקיבל אותם שולחן מדהים. מפות, מפיות וכל טוב. ליד הכיסא של כל ילד המתינה המנה האישית שהוא הזמין ופתק קטן: